

چند نکته قابل تامل ارزی

روزنامه دنیای اقتصاد - شماره: ۴۳۰۷

تاریخ چاپ: ۱۳۹۷/۰۱/۲۹

شماره خبر: ۳۳۷۷۷۲۳

دکتر محمدمهدی بهکیش

۱- دولت در چند روز گذشته تصمیماتی در زمینه ارز گرفته که براساس اطلاعاتی که مطرح شده، توجیه آنها ساده به نظر نمی‌رسد. با مرور سریعی در تاریخ اقتصادی چند دهه گذشته اعم از قبل یا بعد از انقلاب نمی‌توان مورد موفقیت‌آمیزی یافت که دولت بتواند توزیع ارز را به صورت کامل در دست گیرد.

طبیعی است نیازهای ارزی که توسط دولت پوشش پیدا نمی‌کنند به سرعت بازار غیررسمی را شکل می‌دهند و از آنجا که ریسک آن بازار زیاد خواهد بود، قیمت ارز به همان شدت افزایش می‌یابد و مهم‌تر آنکه معمولاً قیمت کالاها در بازار بیشتر تحت تاثیر قیمت آزاد ارز قرار می‌گیرد. اگر قیمت ارز را همین امروز براساس قیمت سکه محاسبه کنیم، قیمت در حدود ۵۵۰۰ تومان برای هر دلار برآورد می‌شود. بازار تجارت چمدانی، نیازهای خانواده‌های ایرانی خارج از کشور که مثلاً درآمد حاصل از اجاره منزلشان را برای مخارج روزانه به کشور محل سکونت منتقل می‌کنند یا هزینه مسافرت‌های تجاری، کارشناسی، گردشگری و ده‌ها نیاز دیگر قابل توقف نیستند و آنقدر تنوع دارند که دولت نمی‌تواند همه آنها را پوشش دهد. اگر دولت هرچه سریع‌تر راهی برای خرید و فروش ارز برای تامین این گونه نیازها ایجاد نکند، بازار غیر رسمی کار خود را خواهد کرد و نقل و انتقال ارز، از جمله دلار با قیمت بالاتری صورت خواهد گرفت یا بحران اقتصادی/سیاسی جدیدی را به وجود خواهد آورد. به نظر می‌رسد صاحبان منافی که قصد ضربه زدن به نظام مالی کشور را دارند، در شرایط موجود دوران طلایی برای فعالیت پیدا می‌کنند و اگر این امر محقق شود سیاست‌های دولت به ضد خودش تبدیل خواهد شد.

۲- سیاست‌های ارزی دولت نشان از این دارد که دولت بیشتر با اتکا بر مشکلات سیاسی تصمیم‌گیری کرده است و اقتصاددانان در این گونه تصمیم‌ها دخالت جدی نداشته‌اند. درست است که اقتصاددانان برجسته‌ای در دولت داریم؛ ولی از نوع تصمیمات این گونه استنباط می‌شود که یا کاملاً در تصمیم‌گیری‌های دولت دخالت نداشته‌اند یا آنکه حرفه کارشناسی اقتصادی خود را تحت تاثیر فضای سیاسی به فراموشی سپرده‌اند. بنابراین وظیفه کارشناسان خارج از دولت در این شرایط بسیار مهم جلوه می‌کند. کارشناسان اقتصادی باید به وظیفه حرفه‌ای خود اتکا و منطق اقتصادی را تشریح کنند و از این بابت به وظیفه حرفه‌ای خود عمل کنند تا وجوه اقتصادی تصمیمات اخیر روشن‌تر شود. البته باید توجه داشت که اولاً منظور از کارشناس آنانی هستند که تعهد حرفه‌ای خود را به سیاست‌بازی واگذار نکرده‌اند، به دنبال منافع شخصی نیستند و با تکیه بر تعهد حرفه اقتصادی و اتکا به تئوری‌های اقتصادی و ارقام و اعداد و تجربه‌ها سخن می‌گویند و در ثانی نباید از اینکه دولت به این گونه هشدارها احتمالاً بی‌اعتنا می‌ماند دلسرد شد.

۳- وظیفه مطبوعات در این بین اهمیت قابل توجهی دارد. معمولاً در شرایطی که دولت تصمیمات سیاسی از نوع سیاست‌های ارزی موجود می‌گیرد، از مطبوعات انتظار پشتیبانی دارد؛ بنابراین حیطه فعالیت مطبوعات به خصوص مطبوعات تخصصی اقتصادی

محدودیت‌های جدی پیدا می‌کند. تصور من آن است که پشتیبانی واقعی از دولت آن است که مطبوعات واقعیت‌های حرفه‌ای را مطرح کنند و با استناد به استدلال‌های علمی و نقل تجربیات گذشته و دیگر کشورها به دولت یاری رسانند تا نکاتی که به‌خاطر عجله در تصمیم‌گیری دیده نشده، مورد توجه قرار گیرد و در جامعه مطرح شود شاید بتواند از زیان‌های گسترده‌تر جلوگیری شود. مطبوعات تخصصی بهتر است سعی کنند به لفاظی‌های سیاسی و غیرحرفه‌ای که معمولاً در چنین دورانی رشد می‌کند درگیر نشوند تا بتوانند وظیفه خود را به درستی انجام دهند.

۴- آخرین نکته آنکه امکان دارد این‌گونه تصمیم‌ها به سیاست‌گذار تحمیل شده باشد. اگر این فرض را قدری جدی بگیریم وظیفه کارشناسان و مطبوعات بسیار سنگین‌تر می‌شود؛ زیرا سیاست‌گذار برای اتخاذ تصمیمات مهم اقتصادی یا جلوگیری از تصمیمات نامناسب نیاز به پشتیبان دارد. اگر دولت مشکل خود را به‌صورت شفاف برای کارشناسان مطرح کند، جامعه کارشناسان و مطبوعات تخصصی می‌توانند استدلال‌های خود را به‌صورت علمی و البته قابل‌درک جامعه غیرتخصصی مطرح کنند و در نتیجه دولت امکان می‌یابد به پشتیبانی جامعه تخصصی و مردم تصمیمات مناسب‌تری اتخاذ کند و در تله غیرحرفه‌ای‌ها یا بدتر از آن تله رانت‌خواران و قاچاقچیان نیفتد.

به‌عنوان یک کارشناس گرم و سرد چشیده در بیش از ۵۰ سال گذشته توصیه می‌کنم که ابعاد اقتصادی تصمیمات جدید ارزی مورد بازنگری قرار گیرد؛ زیرا اگر تدبیری مناسب اندیشیده نشود اقدام‌های دولت هر چند با نیت خیر باشد که هست، ولی عملاً بهشت قاچاقچیان را به‌وجود خواهد آورد؛ همان‌گونه که هنوز داشتن ماهواره جرم است، ولی در همه خانه‌ها مورد استفاده است. اجازه ندهیم که معاملات ارزی نیازمندان این عرصه را به قاچاقچی تبدیل کند.

<https://donya-e-eqtesad.com/%D8%A8%D8%AE%D8%B4-%D8%B3%D8%B1%D9%85%D9%82%D8%A7%D9%84%D9%87-28/3377723-%DA%86%D9%86%D8%AF-%D9%86%DA%A9%D8%AA%D9%87-%D9%82%D8%A7%D8%A8%D9%84-%D8%AA%D8%A7%D9%85%D9%84-%D8%A7%D8%B1%D8%B2%DB%8C>